

‘Ruimte voor Bagger’

In het zuidwesten van Nederland hebben lokale overheden en belangenorganisaties een lange traditie als het gaat om samen invulling te geven aan verantwoord (water)bodembeheer. Deze vertrouwensrelatie vormt een belangrijk ingrediënt voor het als landelijk voorbeeld uitgeroepen project ‘Ruimte voor Bagger’. Een project waarin waterschap Zeeuwse Eilanden met zijn partners vanuit een integrale visie afspraken wil maken over waar de baggeropgave van de komende 8 jaar het best nabij de bron bestemd kan worden. Daarbij worden uitdrukkelijk de mogelijkheden van het nieuwe Besluit bodemkwaliteit verkend en gebruikt. Achterliggende gedachte is de noodzakelijke voortgang van de baggerwerkzaamheden in de Zeeuwse binnenwateren mogelijk te maken.

ACHTERGROND VAN HET PROJECT

Met het nieuwe Besluit bodemkwaliteit komt er nieuwe regelgeving voor het verspreiden en toepassen van bagger (en grond). Deze regelgeving is met name van belang voor de niet of licht verontreinigde bagger. Deze bagger wordt doorgaans op de kant gezet of, na ontwatering in lokale depots, hergebruikt in een grondwerk (dijkaanvulling, geluidswal,...). Met de nieuwe regelgeving wordt van waterschappen en gemeenten verwacht dat zij, meer dan voorheen, samenwerken om de baggerstromen in goede banen te leiden.

Zeeuwse Eilanden investeert in zijn partners

Zeeuwse Eilanden werkt op meerdere vlakken aan de inbedding van het baggervraagstuk bij zijn partners. Naast een actieve en open rol op het gebied van waterbodems doet ze dat ook op het vlak van bodembeheer en andere meer gemeentelijke taken. Zo heeft het waterschap een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van bodemkwaliteitskaarten. Recentelijk nog leverde het waterschap de projectleiding voor de organisatie van een lokale 6 daagse cursus omtrent het Besluit bodemkwaliteit. Hiermee kweekt het waterschap veel goodwill bij haar partners en betaalt dit zich in de praktijk ook terug in deskundige partners die serieus en ambitieus meedenken in de oplossing van het baggervraagstuk. Daarnaast kent Zeeland t.a.v. het baggervraagstuk ook een daadkrachtig bestuur. Als eerste in Nederland had Zeeland een door o.a. Zeeuwse gemeenten, waterschappen en provincie ondertekend regionaal bestuursakkoord, Waterbodems Scheldestroomgebied. Daarnaast heeft Zeeuwse Eilanden per gemeente ondertekende ‘Overeenkomsten betreffende het onderhoud van oppervlaktewateren binnen het bebouwd gebied’ (BOB-overeenkomsten).

Beide partijen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het vinden van een maatschappelijk verantwoorde oplossing voor de al dan niet verontreinigde bagger. De nieuwe regelgeving biedt een beperkt generiek kader, maar geeft daarnaast veel ruimte voor invulling van gebiedseigen beleid. De gemeente speelt hierin een belangrijke rol als bevoegd gezag. Het gaat hierbij zowel om de bagger uit bebouwd gebied als uit het buitengebied. Vrijkomende bagger kan met een gebiedsgerichte invulling op een verantwoorde wijze worden bestemd. Dat laatste vergt echter voorbereidingstijd, met name van gemeenten.



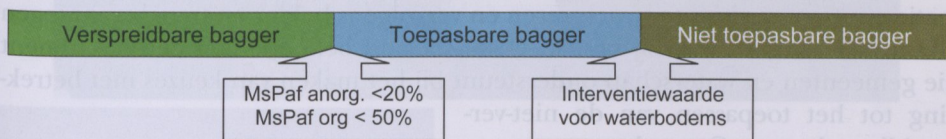
Met de komst van het besluit dreigt het reguliere baggerwerk en de inhaalslag m.b.t. achterstallig baggerwerk in bebouwd gebied in gevaar te komen. Om die reden heeft Zeeuwse Eilanden reeds in 2006 het symposium 'Ruimte voor Bagger' georganiseerd voor de lokale Zeeuwse overheden. Middels het symposium heeft het waterschap aange-

stuurd op een meer beleidsmatige en gebiedseigen invulling van het toekomstig baggerverzet. Deze aanzet is met interesse en ook enthousiasme ontvangen bij de partners (gemeente, provincie en belangenorganisaties als de Zuidelijke Land en Tuinbouw Organisatie en de Zeeuwse Milieufederatie). Gezien de inhoudelijke kennis van het waterschap op dit vlak werd geconcludeerd dat het voor de hand ligt dat het waterschap hierin het voortouw neemt. Het waterschap heeft daarop het project 'Ruimte voor Bagger' opgezet, waarin wordt samengewerkt met de eerder genoemde partners. Het project moet bijdragen aan een betere verwerking en berging van bagger en het een hoger maatschappelijk draagvlak bieden.

BAGGEROPGAVE VAN WATERSCHAP ZEEUWSE EILANDEN

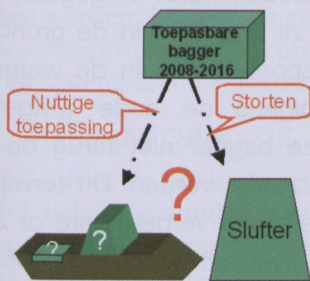
Het project 'Ruimte voor Bagger' richt zich op bagger die vrijkomt uit watergangen en geïsoleerde wateren die in beheer zijn van waterschap Zeeuwse Eilanden of inliggende gemeenten. Het betreft hier de 10 Zeeuwse gemeenten boven de Westerschelde die liggen binnen het werkgebied van waterschap Zeeuwse Eilanden.

Het merendeel van deze bagger is dermate schoon dat deze onder de oude en ook toekomstige regelgeving direct op het aangrenzende perceel verspreid kan worden. Hierbij gaat het in de periode 2008-2016 om circa 3,5 miljoen¹⁾ m³. Een kleiner deel van de vrijkomende bagger, 0,75 miljoen m³, kan echter omwille van fysieke²⁾ of milieuhygiënische redenen niet zonder nadere overwegingen op het aangrenzende perceel of in de omgeving toegepast worden. Op basis van regelgeving, kennis en inzichten is het onder voorwaarden goed mogelijk deze bagger op een verantwoorde manier alsnog in de omgeving toe te passen. Bij het bepalen of bagger wel of niet toegepast kan worden is het van belang op basis van maatschappelijke en gebiedsgebonden factoren keuzes te maken. Deze keuzes dienen helder en uitlegbaar te zijn voor alle betrokkenen. Het project 'Ruimte voor Bagger' richt zich primair op de 0,75 miljoen m³ toepasbare bagger die in de periode 2008-2016 vrij zal komen. Bagger die niet toepasbaar is valt buiten de scope van het project Ruimte voor Bagger.



Figuur 1. Indeling toepassingsmogelijkheden van bagger op de landbodem conform het Besluit bodemkwaliteit.

HET PROCES



Bij de aanpak van de baggerproblematiek spelen vele actoren een rol, met elk verdeelde verantwoordelijkheden en belangen. In het beheersgebied van het waterschap alleen al hebben circa 60 beleids- en projectmedewerkers een bepalende invloed in het baggerproces. Dit samen met de vaak negatieve belevingswaarde maakt van het baggervraagstuk een complex onderwerp. Mede ook omdat bij de oplossing van het probleem meerdere beleidssectoren (milieu, R.O., openbare ruimte) en verschillende

organisaties (nat versus droog) betrokken zijn. Eén oplossing voor alles bestaat er dan ook niet. Het project zoekt juist naar een mix van oplossingen die bij het veranderen van de tijd en het aanbod blijvend de laagst maatschappelijke kosten bieden. Centraal staat dan ook de ontwikkeling van een methodiek, die recht doet aan de uiteenlopende visies en wensbeelden van de betrokkenen.

- 1) De betreffende hoeveelheden zijn gebaseerd op een grove indicatie die is opgesteld in 2006.
- 2) Fysieke redenen om niet te kunnen verspreiden kunnen o.a. veroorzaakt worden door aanwezige bebouwing, bestrating of beplanting. Ook kan het zijn dat de recreatieve, esthetische of landbouwkundige functie van het aangrenzend perceel conflicteren met de verspreiding van de bagger.

Inmiddels heeft de projectgroep gezamenlijke uitgangspunten geformuleerd die een kader bieden voor de verdere uitwerking van het project. Daarmee is fase 1 van het project 'Ruimte voor Bagger' ambtelijk afgerond. De uitgangspunten worden nu breed gecommuniceerd naar gemeentelijke wethouders, afdelingshoofden en beleidsmedewerkers. De uitgangspunten sturen aan op een lange termijn oplossing voor de baggeropgave, door gebruik te maken van een combinatie van de mogelijkheden uit het nieuwe Besluit bodemkwaliteit. Daarbij dient rekening gehouden te worden met verschillende maatschappelijke factoren. In de komende fases van het project dient dit streven omgezet te worden in het vaststellen van adequaat gebiedsgericht beleid door de Zeeuwse gemeentebesturen.

ONTVLECHTEN VAN HET WEB VAN BELANGEN

Om te komen tot de laagste maatschappelijke kosten is het noodzakelijk informatie, wensen en visies te structureren en vervolgens helder en transparant tegen elkaar af te wegen. Daarbij bestaat er in Zeeland behoefte aan een instrument die gemeenten en waterschap ondersteunt bij het maken van keuzes met betrekking tot het toepassen van de niet-verspreidbare bagger. Om te komen tot een dergelijk instrument heeft het waterschap samen met Tauw een eerste ontwerp voor dit instrument uitgedacht. Het instrument kent als basis een beoordelingsmatrix waarin baggerbestemmingen getoetst kunnen worden op vaste criteria zoals kosten, transport, overlast, etc. Het gaat hierbij zowel om ecologische, economische als sociaal-culturele criteria (ook wel aan te duiden als criteria die behoren tot People, Planet en Profit). Omdat het ene criterium in zijn algemeenheid zwaarder weegt dan het andere is het mogelijk om in het instrument een bepaalde weging aan criteria mee te geven. Met het instrument meent het waterschap een tool te hebben dat als rode draad gebruikt kan worden in de immer terugkerende discussie omtrent het bestemmen van de niet-verspreidbare bagger. Insteek is de tool in fase 2 van het project te ontwikkelen en te testen. Hiervoor heeft het waterschap de gemeente Middelburg bereid gevonden. Het instrument zal worden gebruikt in een pilot waarbij het waterschap met de gemeente Middelburg afspraken zal maken over het bestemmen van de lokale baggeropgave voor de komende 8 jaar.

Gebiedspecifiek beleid in Kapelle

Een goed voorbeeld van gebiedspecifieke systeembenadering is de manier waarop thans met bagger uit boomgaardgebieden wordt omgegaan. Van oudsher zit hier DDT in de grond en door uitspoeling ook in de waterbodem. Volgens de oude wetgeving mag deze bagger niet terug op het land gebracht worden. Dit terwijl de landbodem een vergelijkbare of zelfs mindere kwaliteit heeft. Het Besluit bodemkwaliteit biedt hier wel mogelijkheden toe. In het verleden heeft het waterschap hiervoor ook al succesvolle pilots opgezet. In het project Ruimte voor Bagger zal dit omgezet worden in gebiedspecifiek beleid conform het Besluit bodemkwaliteit.



EINDRESULTAAT

Middels het project 'Ruimte voor Bagger' wil het waterschap met al haar inliggende gemeenten afspraken maken over het bestemmen van de baggeropgave van de komende 8 jaar. Insteek is deze uitvoeringprogramma's periodiek met elkaar te bespreken zodat nieuwe kansen en gebiedsontwikkelingen ingebed kunnen worden. Bij succes heeft het waterschap de eeuwig lijkende impasse doorbroken waarin bagger een probleem op zich was en geen onderdeel uitmaakte van een systematische gebiedsbenadering. Iets wat heel Nederland wel zou willen.

MEER INFORMATIE

Zoals in de inleiding vermeld is heeft de landelijke projectgroep gebiedspecifiek beleid (dat indirect valt onder het Landelijk Bestuurlijk Overleg Water) het project geadopteerd als landelijk voorbeeld project. Vanuit dit oogpunt zal via meerdere (andere) intermediairs gecommuniceerd worden over het project. Er is ook nog een tweede pilot geadopteerd en dat is het project Visie waterbodems Dordrecht. Dit project wordt getrokken door waterschap Hollandse Delta.

Voor verslagen en meer achtergrondinformatie over het project Ruimte voor Bagger verwijs ik u graag naar de website van Zeeuwse Eilanden www.wze.nl/RuimteVoorBagger. Als u meer informatie over het nieuwe Besluit bodemkwaliteit wilt kunt u onder andere terecht op www.bodemplus.nl.

Evert Swart, waterschap Zeeuwse Eilanden